

Hlubinné úložiště pro radioaktivní odpady v ČR, tak jak se navrhuje, je zařízení s nebezpečnými radioaktivními materiály na desítky tisíců let.

Začínám pochybovat o tom, že je nutné budovat tak veliké a nebezpečné „skladiště“, jak ho navrhuji pracovníci Správy úložišť radioaktivních odpadů - SÚRAO. A jak ho popisují v technické zprávě.

V této „Zprávě“ jsou uváděny i předpokládané plochy pro jednotlivé součásti stavby:

- cca 306 hektarů hlubinného skladu, i když může být ta plocha prý o něco menší, ale i až skoro 2 x větší (poznámka 306 hektarů je cca 450 chánovických fotbalových hřišť)
- cca 29,5 hektarů povrchového areálu hlubinného úložiště
- dvě nová komunikační silniční napojení
- jedno nové železniční napojení
- další dva objekty mimo areál cca každý do 100 m² pro důlní větrání, opět spolu se samostatnými komunikačními napojeními
- nové napojení do stávajících vodotečí pro stálé odvádění podzemních vod z úložiště
- případné další potřebné úpravy a skládky v okolní krajině
- a samozřejmě dlouhodobé důlní a stavební činnosti s velkými objemy materiálů

Stále postrádám jasnou koncepci a nezapomínejme na budoucnost a na poskytnutí možnosti našim potomkům současné rozhodnutí o skladování změnit. Mysleme a nezapomínejme na:

- **všeobecný dialog** – společné otevřené hledání řešení bez osobních vlivů.
- **rovnost zúčastněných** – dbát rovných práv a možností každé obce a každé instituce.
- **kontrola veškerých činností** – naprostá otevřenost při všech činnostech, veřejné poskytování informací, prověřování veškerých námitek a nových možností.
- **odpovědnost pro další generace** – ať naši potomci mají možnost změnit naše rozhodnutí a činy. Jak vypadala energetika před sto lety? A kam ji přivede vývoj za dalších sto let?

Tyto čtyři body mi při současném jednání SÚRAO chybí.

Dále nelze zapomínat, že při zpracovávání jaderných materiálů hrozí především chybující lidský faktor při všech činnostech, historická neznalost jaderné problematiky, co se bude odehrávat v budoucnu, teroristický útok na zařízení či havárie jakéhokoli druhu, při skladování posuny v zemské kůře, praskliny ve skalním masívu a možnost průsaku vod, atd.

Pozor jedná se o období skladování minimálně sto tisíc roků, dle odborných odhadů!!

V oficiální „Zprávě“ předložené Správou úložišť radioaktivních odpadů se například uvádí:

- hrozí zdravotní a bezpečnostní rizika pro obyvatelstvo (nutno dále vyhodnocovat)
- hrozí ztráta tržní hodnoty objektů a pozemků v oblasti okruhu minimálně 10 km
- hrozí snížení poptávky po zemědělských a lesnických produktech z oblasti
- hrozí riziko poklesu podzemních vod a zánik místních zdrojů pitné vody
- hrozí negativní vlivy na životní prostředí a krajinný ráz území a okolí
- hrozí velké negativní vlivy na zachování a rozvoj rekreačních aktivit v území a okolí
- hrozí cílené vylidnění některé menší vesnice poblíž úložiště
- atd.

Kdo zaručí, při současné úrovni poznání v oboru geologie a technických věd, že podzemní vrstvy pro hlubinné úložiště budou dlouhodobě stabilní. Pojem konečné úložiště je něco, co lze těžko garantovat. Z etického hlediska je odmítán vývoz jaderného odpadu do jiných zemí.

Uvažujte o alternativě předávaného správcovství, spočívající ve skladování jaderného odpadu ve skladu, který je průběžně monitorován a udržován. Odpovědnost za provoz skladu by byla předávána z generace na generaci. Způsob skladování by měl počítat s možností vyzvednutí odpadu a jeho případného „přebalení“ do nových nádob či nově poznaného využití „odpadů“ – možnost přepracování radioaktivních materiálů.

Ukládání a skladování radioaktivních odpadů je problém celonárodní. Proto nad ním nelze uvažovat jako nad lokální záležitostí. Měnící se vlády a další kompetentní instituce stále nestanovily

jasné a přesné postupy pro vytvoření úložiště, včetně prvotních a přípravných kroků. Posledních dvanáct roků se pohybujeme v kruhu. Techničtí odborníci navrhuji řešení, ale vládní a politické orgány přešlapují na místě a nechtějí udělat demokratický krok k občanům a jejich samosprávám.

Hovoří se o možných kompenzacích pro lokality, které budou souhlasit s průzkumy. Nabízené finanční vypořádání však zavání kupčením. Měl by být předložen komplexní materiál solidárních republikových dlouhodobých podpor pro dotčené území. Dodatečně nabízené státní příspěvky obcím za souhlas s průzkumnými pracemi beru jako nesystematické. Po letech dohadů jsou nabízeny jednotlivým obcím statisíce či někde miliony za schválení souhlasu k průzkumům. Když to nebude stačit, tak stát něco „přihodí“.

Jeden vrcholný politik mi k jednání o úložišti řekl: „Co blbnete, řekněte si o co nejvíce peněz, vždyť zahájení provozu se stejně nedožijete, vždyť to bude až po roce 2050.“ Tím mne dost urazil, už tím, že mne již pohřbívá. Ale hlavně, my lidé na venkově neplánujeme jen na 4 roky volebního období. My myslíme na naše potomky. Když například sázíme nyní les, tak víme, že ho nebudeme těžit. A víme, že za 100 let dřevo využijí naši potomci a opět po vytěžení vysadí další stromky pro další generace.“

Pan ředitel SÚRAO Slovák při nedávném setkání v Chanovicích nazval představitele obcí „partnery“, což považuji za výsměch. Dle ředitele Slovaka prý máme přeci zákonnou možnost se o sporné postoje se státními institucemi soudit, toto má být partnerství?????

Na prvních stranách internetového portálu SÚRAO je uvedeno, že „Obce se dobrovolně účastní výběru vhodné lokality.“ Obě tato prohlášení považuji za nepravdivá.

Byla ustanovena tkz. „Pracovní skupina pro dialog“. Jedná se však pouze o diskusní uskupení bez možnosti cokoliv změnit. Proto ji chápu jako další zastírací manévrovací počín SÚRAO.

Po průzkumech mohou obce prý úložiště odmítnout. Představitelé samospráv jsou zvyklí pečlivě hospodařit a každá koruna se před vydáním několikrát obrátí. A na druhé straně se na venkově jedná na rovinu, tak proč brát nyní od státu peníze, když bychom potom odmítali úložiště. Určitě nelze nevidět, že nabízené částky jsou mnohonásobně menší než například jednotlivé roční odměny čelních představitelů polostátních energetických firem.

Finanční náhrady považuji za velmi iluzorní. Dokud bude potřeba venkovského občana finančně několikanásobně podhodnocována oproti občanům větších měst, nelze čekat důvěru venkova. Daně platíme všichni stejně, proto nechápu při daňovém přerozdělování stále tak velký rozdíl.

Ministerstvem životního prostředí byla vydána „Rozhodnutí o stanovení průzkumných území pro možnost vybudování podzemního úložiště vyhořelého jaderného paliva a ostatních radioaktivních odpadů“. Termín vydání rozhodnutí se „náhodou“ trefil do poloviny října, kdy bylo těsně po komunálních volbách. A v dotčených obcích ještě nebyla ustanovena nová zastupitelstva a zvoleni noví starostové. Termín pro možnost odvolání 15 dnů. Ale i za toto načasování, dle ředitele Slovaka, si mohou obce samy - neměly se zdlouhavě zaobírat námitkami k zahájení řízení o rozhodnutí.

Není možné jiné řešení? Proč představitelé států Evropské unie ve spolupráci s dalšími státy Evropy nehledají společné řešení pro tento energeticky zásadní problém? Proč nelze společně hledat území, které není osídlené a je u něj předpoklad, že i nadále nebude. Víme, že existují současné platné mezinárodní dohody. Ale myslím si, že toto je jedno ze zásadních témat pro jednání. Zvláště, když vidím, jak se europoslanci pitvají mnohdy ve zbytečnostech.

A co nové technologie na budoucí využití současných „odpadů“? Vždyť nám odborníci tvrdí, že nynější vyhořelý materiál je energeticky využitý jen na několik procent. Vzpomeňme stáří jaderných technologií. Proč tedy nenávratně zakopávat ještě zřejmě využitelný materiál?

Hledání úložiště je významný společenský úkol a těm, kteří ponosou budoucí břímě musí být jasně dáváno najevo, že si jich společnost za jejich přístup váží a ctí jejich vstřícnost. Bohužel jednání řady institucí mne nepřesvědčilo, že je s dotčenými obcemi jednáno na rovinu.

Petr Klásek, toho času starosta Obce Chanovice, v lednu 2015.